

Przekształcenia uregulowań dotyczących bezpieczeństwa biologicznego w rolnictwie, w prawie UE i jej wybranych partnerów handlowych, na tle rozwoju nauki

Celem badań jest ustalenie czy na prawo, które reguluje prowadzenie badań i wykorzystanie produktów nowoczesnej biotechnologii w rolnictwie i jako żywności oraz pasz, wpłynęły doniesienia naukowe w czasie, w który to prawo uchwalano oraz czy odpowiada ono takim doniesieniom obecnie. Projekt obejmuje badania nad prawem Unii Europejskiej w ostatnich 20 latach oraz nad prawem obowiązującym w krajach stanowiących jej największych dostawców podstawowych produktów zmodyfikowanych genetycznie (Argentyny, Brazylii, Kanady i USA).

Europa importuje miliony ton produktów genetycznie zmodyfikowanych (GMO) rocznie (głównie kukurydzy i soi), a jej produkcja zwierzęca w dużym stopniu uzależniona jest od wykorzystania takich produktów. W celu ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska, na początku XXI w. wprowadzono kilka aktów prawnych (dyrektyw i rozporządzeń). Te akty prawne, chociaż służą utrzymaniu wysokiego poziomu ochrony, mają raczej restrykcyjny charakter i ograniczają pewne wolności gwarantowane przez prawo Unii, takie jak wolność sztuki i nauki czy wolność prowadzenia działalności gospodarczej. Tego rodzaju ograniczenia są uzasadnione, o ile są konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego. To z kolei zależy od dostępnych informacji naukowych, które są nieustannie uzupełniane. Zbiera się nowe informacje na temat ryzyka, opracowuje się nowe technologie, co oznacza, że założenia leżące u podstaw, na których stworzono ww. akty prawne mogą już nie być właściwe. Obecnie, głównie z powodu ryzyka wiążanego z uprawą produktów nowoczesnej biotechnologii, UE jest raczej ich importerem niż wytwórcą.

Prawo, w krajach wybranych do porównania z Unią w ramach projektu, zmieniło się istotnie w ciągu ostatnich 20 lat. Najistotniejsze zmiany dotyczyły deregulacji produktów pewnych technik stosowanych w hodowli roślin, które zostały opracowane już w XXI w. (np. CRISPR/Cas9). Te produkty nadal traktowane są jako GMO podlegające ograniczeniom w Unii Europejskiej. Skoro przepisy w porównywanych porządkach prawnych mają zasadniczo te same cele i powinny opierać się na tych samych informacjach naukowych, to rodzi się kilka pytań. Przede wszystkim: czy zmiany w prawie zostały dokonane na podstawie danych naukowych? A może brak zmian nadal oddaje aktualny stan wiedzy, gdyż nowe informacje naukowe uzasadniają restrykcyjne podejście do pewnych technologii? A może są inne powody dla wprowadzania zmian w prawie bądź ich braku?

Kierownik projektu zamierza przeanalizować zmiany w odpowiednich przepisach w państwach wybranych do porównania, w ciągu ostatnich 20 lat i sprawdzić czy zgodnie z wiedzą naukową, zmiany te zostały wprowadzone pod wpływem nowych doniesień naukowych dotyczących ryzyka wiążanego z wykorzystaniem regulowanych technologii lub z wynalezieniem nowych technologii. W tym celu kierownik zamierza przeanalizować literaturę naukową z tego okresu, jak również informacje dotyczące patentów. Analiza statystyczna danych patentowych pozwala na określenie trendów i punktów zwrotnych w rozwoju technologii, co również pomoże osiągnąć cele projektu.

Planowane rezultaty projektu obejmują:

1. Identyfikację różnic w podejściach do bezpieczeństwa biologicznego produktów nowoczesnej biotechnologii wykorzystywanych w rolnictwie, które to różnice występują pomiędzy Unią Europejską a jej głównymi dostawcami takich produktów.
2. Ustalenie przyczyn wprowadzania zmian w przepisach stworzonych w celu zapewnienia bezpieczeństwa biologicznego, bądź leżących u podstaw braku takich zmian.
3. Ocena porównywanych uregulowań na podstawie doniesień naukowych z ostatnich 20 lat (2000-2021). Identyfikacja obszarów, w których:
 - obecne podejście nie ma podstaw w aktualnych danych naukowych i nie zapewnia właściwego poziomu ochrony,
 - obecne podejście nie ma podstaw w aktualnych danych naukowych i może naruszać podstawowe wolności (m. in. wolność sztuki i nauki i wolności prowadzenia działalności gospodarczej) poprzez wprowadzanie ograniczeń, które nie odpowiadają rzeczywiście celom interesu ogólnego.
4. Identyfikacja obszarów, w których różnice pomiędzy porównywanymi systemami regulacji mogą ograniczyć przepływ towarów pomiędzy krajami trzecimi a UE.
5. Sformułowanie propozycji zmian w prawie, mających na celu rozwiązanie zidentyfikowanych problemów.

Rezultaty badań zostaną opublikowane w artykułach naukowych oraz w książce, a także będą przedstawiane na konferencjach naukowych.